

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmivelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlöny

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre . . . . . 6 frt.
Fél évre . . . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hiduteza 32.

H I R D E T É S I D I J.

Arzsabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A millenniumi kiállítás ügye.

— Iparosaink figyelmébe. —

Az országos ipartanács október 2-án tartotta első ülését az őszi időben.

Nagy érdeklődéssel nézhetünk a most kezdődő munkaidény elé, mert számos kiváló fontosságú tárgy vár elintézésre.

E kiváló fontosságú tárgyak közül ez alkalommal csak a millenniumi kiállítás ügyét említjük fel, mely különben is első sorban érdekelhet bennünket.

A munkaszünet első vasárnapján, július hó 19-én, a temesvári kiállítás ünnepélyes megnyitása alkalmával legelsőbben is a kereskedelmi miniszter volt az, ki mintegy enuncziálta azt, hogy akkor, midőn a nemzet Budapesten millenniumát fogja ünnepelhetni, reményli azt, hogy ezen alkalommal ott kiállítás fog rendezhetni, s elvárja, hogy iparosaink és mindazok, kik a kiállítás körül érdekelve vannak, erőt fognak gyűjteni a nagy munkához.

Körülbelül ily értelemben nyilatkozott a vasakaratu miniszter, s a miniszteri nyilatkozat óta nem egy megbeszélés tárgyát képezte a millenniumi kiállítás ügye, s a sajtó is behatóan foglalkozott e nagy fontosságú kérdéssel.

A kiállítást illetőleg kétfelé oszlanak a nézetek.

Vannak, kik azon nézetet vallják, hogy a millenniumi kiállításnak nemzetközinek, vagyis világkiállításnak kell lennie, s hogy a nemzetközi kiállítást nemcsak közgazdasági és ipari, valamint általános nemzeti érdekek teszik kívánatossá, hanem politikai és kulturális követelmények harcolnak annak ilyen jellege mellett.

E nézetnek első harcosza Zichy Jenő gróf, kinek külföldi tőkepénz felhasználása mellett, terve oda konkludál, hogy nemzetközi jellegű világkiállítást teremtsünk, melynek fényes központja a magyar kiállítás lenne.

A nemes gróf teljesen meg van győződve a felől, hogy a nagy nemzetek versenyében a magyar ipar is tiszteségesen és becsülettel töltené be helyét.

De igen tekintélyes azoknak is számuk, kik azt óhajtják, hogy a kiállítás országos, nemzeti jellegű legyen, és attól távol álljon minden nemzetköziség.

S ugy látszik, hogy nemcsak a miniszter nézete, de általában a kormány terve is ez.

Abban keresik a kiindulási pontot, hogy a nemzet ezredéves ünnepén, ki zárólag csak a nemzet rendezzen kiállítást, hogy az iparunk fejlettségét tanúsító nagy verseny tisztán nemzeti legyen

s hogy a tisztán nemzeti kiállításból a külföld alaposabban ítéljen rólunk.

Legyen bár a kiállítás országos, avagy nemzetközi, mert ezen jellegek egyikének, vagy másikának végleges megállapításáig még igen sokat fognak tanácskozni, egyet nem szabad felednünk, hogy a nagy munkához erőt kell gyűjtenünk.

A kiállításnak olyannak kell lenni, mely méltó legyen ezredéves multunkhoz. A készülődéseket már mostan kell megkezdenünk, s már mostan kell megbarátkoznunk azzal, hogy a kiállításban részt kell vennie az ország minden vidékének, minden városának, sőt mindenkiének, a ki csak kevéssé is tényezőül tekintí önmagát az ország mezőgazdaságának, iparának, kultúrájának valamely ágában.

Jelen sorainkkal nem volt egyéb célunk, mint az, hogy vidékünk iparosait már most eleve figyelmeztessük az 1895-re tervezett millenniumi kiállításra.

Igaz, hogy addig még teljes négy évünk van, de ismételnünk kell azon meggyőződésünket, hogy e kiállításnak, legyen az országos, vagy nemzetközi, de mindenesetre fényesnek, ragyogónak és nagyszerűnek kell lenni.

Ki kell fejtenünk minden erőnket, s meg kell mutatnunk azt, hogy ezer-

AZ „ARANYOSVIDÉK“ TÁRCZÁJA.

A V É N F A.

Nem itt virult, nem! messze tájon,
Hat testvérével egy helyen.
Ide sodrá az életárja,
De hervad is, haj, szüntelen!...
Más a talaj, a napsugára,
A levegő is hidegebb, ..
Bár merre nézzen itt hegy, völgyre:
Előtte minden ridegebb!
Láng szomjúját harmat nem oltja,
Napsugárért hiába eped.
Hiába rezzen száraz lombja:
A bús panaszt — ki érti meg?...
Repkény szeretve nem hajol rá...
Madár fölötte nem dalol.
Ki ápolá, ki felnevelte:
Rég porladoz már valahol!...
Oh valahol!... mert kő nem jelzi
Az ápoló szelid kezét;
Sirját csupán az Isten őrzi
S a gyermeki emlékezet...
Mivé levél, mivé levél, oh
Te ifjan megvénült öreg?!...
Alig hozál egy-két gyümölcsöt
S már hervadozsz, mint láz beteg. —
Lombod letépve, szétzilálva.
Épséged dulta kór, vihar:
Csak félig élsz, élőhalottként,
E fél élet is már kihál.

De nem! Tenéked élned kell még:
Körülted apró csemeték,
Kidölted, földre zuhanásod,
Halálukig megsínylenék....

(Szabéd, 1882.)

RÉDIGER GÉZA.

»Szökés párosan.«

— Keringő. —

Nagysád, volt ön a „Királyfogás“-ban?
Igen és miért?

Ott énekelnek egy keringőt, melynek
czime: „Szökés párosan.“

Emlékszem rá, de hát mit akar ezzel
tulajdonképpen mondani?

Tetszik-e nagysádnak az a keringő?
Nagyon, de hát miért kérde ezt a darab
eljátszása után egy évre?

Hát csak azért nagysád, mert ha tetszik,
úgy én is énekelek kegyednek egy ily kerin-
gőt, csakhogy — prózában.

Kérem.
Hát akkor tessék meghallgatni.

* * *

Lengedi Dezső nagy „fenegyerek“ volt.
Nős volt ugyan, de azért a hölgyek kö-
rüli széptevés tekintetében túltett a város va-
lamennyi barázda-billegetőin.

Fehér czilindere merészen meredezett az
égbolt felé, s belőle finom parfümös glacé
kesztyük kandikáltak ki vakmerően.

Keményített inggallérjait akár tükörnek
is használhatta volna. Nadrágja bő, s koczkás,
cipője pedig roppant hegyes volt.

Szóval ő a szó legszorosabb értelmében
„dandy“ volt, s így igen természetes, hogy
udvarolt is.

A többiek bakfiscokknak udvaroltak, ő
azonban magasabbra hágott, s a főkötő alá
bujt, hölgyeknél keresett kegyet, s talált is,
is, még pedig Sziklay uramnál, a mi annál
furesább, mert Lengedi nős volt, Sziklayné
pedig — hogy úgy mondjam — férjes.

És csodálatos: élte párjuk nem hódolt a
mai kor egyik legbálgább előléletének, a fél-
tékenységnek. Dezső neje nem féltékeny, mig
Sziklay sem Othelloskodott.

Hagyta őket békével, hadd turbékoljanak
a gerliczék édes boldogságáról, örök hűségéről
és sirig tartó teljtartalmu szerelemről.

Turbékoljanak! Legyen! És csakugyan a
szerelmes pár ott a kert lugosában nem töl-
tötte az időt holmi bókokkal, hanem inkább
arról beszélgetett, hogyan lehetnének egymásé?

— Akarsz-e nőm lenni, egyetlen szerel-
mem? — szölt Dezső. —

— Akarsz-e férjem lenni drága tubi-
czám? kérde Sziklayné.

— Természetes! És ha tervemet elfo-
gadja...

— Szivesen.

— Tudod mit?

— Nős?

éves küzdelmeink közepette is lépést tartottunk a haladásban. minden téren, s hogy ott állunk éppen, ahol a művelt külföld.

Az érdeklődés általános jeleiből bizton következtethetünk arra, hogy a kiállítás valódi képet fog nyújtani nemzetünk életrevalóságáról; s míg egyrészt erőnk duzzadságát fogjuk ott bemutatni, másrészt megfogunk győzhetni mindenkit, elleneinket is, arról, hogy gazdasági, ipari és kulturális fejlettségünknel fogva méltók vagyunk az ezeréves hazára.

Befejezésül még valamit!

A millenniumi kiállítás ügyében nem utolsó lesznek ezek a sorok, miiket most irtunk. A kiállításban való tömeges részvételre mindenkor felfogjuk emelni buzdító szózatunkat, s e téren nem fogunk mások megett maradni soha sem. E sorok szolgáljanak csupán mementóul, emlékeztetőül ama nagy munka létesítésére, melyre négy hosszú év adatott, hogy az egész világ előtt bebizonyíthassuk kulturképességünket és fejlett ipari és közgazdasági állapotunkat.

Coridon.

A phylloxera elleni védekezés.

Mórággy István a n.enyedi vinczellér-képezde igazgatója, mint ministeri kiküldött folyó hó 13-án a megyeház kistermében a következő felolvasást tartotta:

Tekintettel azon körülményre, hogy hazánkban és Ausztriában a phylloxera a szőlők legnagyobb részét kipusztította, s e miatt nem hogy a külföldi, de még a belfogyasztásnak sem vagyunk képesek eleget tenni, figyelembevételre azon kecségető kilátást, hogy a borkereskedelem újabb időben mindinkább felénk fordul, s ez boraink árát folyton növeli s nekünk mindinkább több jövedelmet biztosít, továbbá fontolóra véve azon kedvező körülményt is, hogy szőlővidékeink egymástól meglehetősen izoláltak, a phylloxera vész még csak a kezdet stadiumát éli, s annak elterjedése, úgy látszik, kedvező éghajlati viszonyainknál fogva tetemesen hátráltatik, nézetem szerint minékünk minél-

— Szökjünk meg.

— De csak úgy, ha lehet.

— Tehát ma estve 9 órakor utazzunk Aradra.

— Igen, hogy ott akadálytalanul turbékolhassunk . . .

Gyönyörű holdvilágos estve van. Fényes csillagok ragyognak az égen. Lány szellő surran Sziklayné kertjének lombjain. A csalogányok vig csacsogása, s rózsák illata tölti be a levegőt.

Egy zümmögő cserebogár repdes a léghen . . . Sziklayné a kert előtt levő elegáns fogatba ül.

Az állomásnál várja már a szerelmes Dezső s könnyyedén kiemeli a szép asszonyt a kocsiból.

— A terv eddig nagyszerűen sikerült. Nőm s ziveskedett elmenni.

— Tehát az egerek ezinczoghathatnak, a macska eltávozott.

— Mondd inkább: macskák . . . Dezső jegyet váltott. Már harmadszor csengetnek . . . A szerelmesek egy coupéba akarnak szállani . . .

De mi ez? . . . Álomkép? . . . Káprázat! . . . Ott ben a coupéban Dezső neje és Sziklay úr ült egymás karjai között.

Nős nagysád, nem érdekes keringő ez?

Amidor.

előbb oly védekezéshez kell fordulni, melylyel először a szőlők életét minél hosszabb ideig fentarthatjuk, s ezáltal mindinkább szebb kilátással kecségető jövedelmünket biztosíthatjuk.

A mely védekezés lehetővé teszi egyúttal azt is, hogy idővel elpusztuló szőlőinket a pusztulással, úgy szólván, lépést tartva rekonstruálhassuk. Hogy ezen két fontos czélt minél biztosabban elérhessük, jónak látom a rendelkezésre álló védezési módokat röviden megismertetni, hogy azokat kellőleg megfontolva magunknak viszonyainkhoz mérten a legalkalmasabbat megválaszthassuk.

Az eddigelé alkalmazott védekezési módok a következők:

1. A phylloxera szőlőknek szénkénnel való kezelése, vagyis az ugynevezett gyéritési eljárás.

2. A megtámadott szőlőknek vizzeli elárasztása.

3. A phylloxera mentességet biztosító ugynevezett immunus homok-talajba való szőlőmivelés.

4. Phylloxeralepett szőlőterületek teljes kiirtása.

5. A phylloxerának ellentálló direkt termő és beajtásra alkalmas amerikai szőlőfajok ültetése.

Tekintsük ezeket egyenként. 1. A gyéritési eljárás abban áll, hogy a phylloxera lepett területeken minden évben $\square$ m. ként, 24 gr. szénkénnel lövelnek a talajba egy arra alkalmas szénkénnel fecskendővel és a szőlőt legalább minden 2—3 évben kat. holdanként 2—250 m/m átszámítva erős trágyázásban részesítik.

Ezen a szőlők életét, ha nem is végleg biztosító, de legalább megnyújtó eljárást azonban viszonyaink között, sajnos, nagy mérvben alkalmazhatónak nem látom és pedig a következő okoknál fogva.

1. Mert éghajlatunk nyirkosabb és csapadék dúsabb lévén ez a gyérités kellő időben keresztül vitelét gyakran gátolhatja.

2. Mert szőlőink talajának nagyobb része erősen kötött minőségű és emellett, mint azt a szőlőkben gyakran előforduló zsurló és sásféle növények és a nem kevésbé gyakori talajcsuszamlások is bizonyítják, altalaj vizegyében szenved. Ezek következtében a szőlők altalaja csak későn július, augusztus hónapban szárad kellőleg ki, minél fogva a gyérités tavasszal nem eszközölhető.

3. Nem csekély akadályul szolgál azon körülmény is, hogy szőlőinket téli fagyok ellen megóvándó, szüret után, mielőbb el kell fedni, csak márczius vége ápril elején lehet ismét kinyitni a mi meg az őszi szüret utáni gyéritésnek válik hátrányára. Ezekből látható, hogy viszonyaink között a gyérités csak a nyári hónapokban lenne eszközölhető, ha ugyanis azt a nálunk szintén nem ritka záporosok ekkor is meg nem akadályozzák.

4. Szőlők legnagyobb része soratlan, szabálytalan ültetésű lévén, mert amellett, hogy az oly szőlők gyéritése igen sok nehézséggel jár, a szénkénnel adagolása sem eszközölhető pontosan, a gyérités mindig bizonytalan eredményű leend.

5. Mert külteljes gazdálkodási rendszerünkkel fogva alig lennénk képesek mezőgazdaságunk rovása nélkül szőlőinket a szénkénnel mellett okvetetlen megkivántató erős trágyázásban részesíteni.

6. Ha a fentebbieken kívül figyelembe vesszük azon tény is hogy, maguk a szénkénnel kezdő francziák a szőlős gazdát folytonosan terhelő gyéritési eljárástól mindinkább eltérnek és ehelyett az amerikai szőlőfajokkal védekezést foerzirozzák, úgy belátható, hogy a gyéritéssel védekezés nálunk is csak kiválóan kedvező viszonyok között és ekkor is csak átmenetileg lenne alkalmazandó.

A gyéritéssel járó költségek holdanként 30—40 firt kiadási többlettel terhelik a szőlősgazdát.

A második védekezési mód a megtámadott szőlőknek vizzeli elárasztása. Ez azonban viszonyaink között, ugyszólván, számba sem jöhet, mert nekünk oly szőlők, melyeket 5—6

hétig víz alá helyezni és ezzel a nedveség iránt igen érzékeny phylloxerát pusztítani lehetne — nincsenek.

(Folyt következik.)

H I R E K.

— A szegény iskolás gyermekeket segélyező egyesületnek rövid néhány nap alatt száznegyvenháromezer tagja lett, mely egyesületnél tudvalevőleg nincs semmi tagsági díj és semmi egyéb kötelezettség, csupán az az ígéret, hogy az őt felkereső kiküldöttjét (gazdáját) az egyesület nem utasítja el, hanem felajánlnak a fázó gyermekek részére egy eldobandó ruhadarabot, rongyot, vagy bármilyen dobetódó ócska tárgyat. Jól teszi akárki, ha tudja, lesz ez igazán humanus egyesület. Jelentkezhetni az alábbi tisztviselők bármelyikénél. Állakuló közgyűlés a múlt vasárnap volt, s a következő tisztviselők vannak: elnök Simó Béla, alelnök Dulló János, titkár Kósa Sándor, gazdasági elnök Wolenszky Gyula. Választmányi tagok: Velits Ödön, Jenei Károly, Sándor Kálmán, Nesselfeld Miklós, Krémer György, Nagy Olivér, Dániel József, Weress Sándor, Kovács László, Némethy József, Varga Dénes, Hosszu Sámuel, Csákány Sándor. felügyelő-bizottsági tagok: Simó Béla, Kleinbempel Sámuel, Böloni István, Brassányi Ferencz, Jenei Zsigmond.

— A tordai iparos női vegyes dalárda — mint biztos forrásból értesültünk — folyó évi nov hó 14-én a megyeház nagytermében fogja megtartani érdekesnek ígérkező első hangversenyét. Ez alkalommal felolvasás és szavaltat lesz, ami csak előnyére válik a hangversenynek. Csákány S a dalárda buzgó karnagya méltó dicséretet érdemel, mert az ő tapintatos, szorgalmas működése biztosította a dalárda jövőjét.

— A tordai „képes naptár“ sajtó alatt van és közelebbről megjelenik. Melegen ajánljuk a t. vevő közönség figyelmébe az új vállalatot. Tartalmaz: magvas cikkeket, elbeszéléseket, történet. olvasmányokat, nevezetesebb polit. férfiak életrajzait, verseket; továbbá tartalmazza: az erdélyi vásárok pontos összeállítását. Gazdák és gazdasszonyoknak sok hasznos tudnivalót és válogatott közgazdasági cikkeket. Külcsin tekintetében méltán dicséretére válik a tordai nyomdának és meglátszik rajta a szakszerű beosztás és csin, a mi első és legfontosabb követelmény egy vidéki nyomdától. Ára csak 25 kr. Kapható: Harmath József kiadó-nyomdatulajdonosnál Tordán.

— A megyei tanítótestület ez idei nov. 6-án közgyűlése alkalmával rendezendő műkedvelői színelőadás próbái javában folynak. Szavaltat, dalárda, magán énekkel s talán még prologgal is variált, előadási sorozat igen változatosnak ígérkezik.

— Tűz volt Ar-Polyánban. Tar József háza fedele gyuladt ki, s onnan átcsapott a Fejér Pál gazdasági épületeire, s tetemes kárt okozott. A tordai tűzoltók Jakab Gergely vezetése alatt megjelentek a helyszínen, s nagy szerencse volt, mert a polyániakat csendőrrrel kellett az oltásra kényszeríteni. Tűzben is leégett egy ház. Tordán ugyancsak e héten vigyázatlanságból kigyult a Székely Zsuzsa pajtája de ideje korán elolták.

— Szüretünk folyó hó 19-én kezdődik gyenge kilátással, mert szőlők kevés van, s az sincs kellően elkészülve, s dacára annak, a must ára 100 perzenttel emelkedett a tavalyihoz képest.

— Diphtheritisben halt el Szabó István Csegezből Tordára jött napszámos 2 éves gyermeke folyó hó 12-én. A gyermek már azelőtt egy héttel beteg volt.

— Hírek innen-onnan. Umberto olasz király Giers orosz külügyminisztert, az orosz nagy követet s Rudini olasz miniszterelnököt hosszabb kihallgatáson fogadta. — A legkomolyabb lapok mint bevezetett tényről szólnak az orosz és francia szövetség megkötéséről. — Münchenben élénk tárgyalások folynak az olasz s a német kormányok között az ujonnan szervezendő vámszövetség tárgyalásokat annyira előrehaladtaknak tartják, hogy az ez ügybeni javaslatok nemsokára a házak elé kerüljenek. Végre felhagy Németország a vámelzárólagi politikával. — Egyik legnépszerűbb miniszterünk, Baross ellen tüntetett a budapesti egyet. ifju-

ság. Baross a „Magy Hiriapot,” mint melynek cikkei egyenlenséget szítnak a vasuti hivatalnokok közt, az államásokról kitalította. Ezért a tüntetés s a képviselőházban az interpelláció. — Tisza Kálmán névnapját oly kedves baráti körben ülték meg Geszten, minőben miniszter. elnöksége alatt nem része-ülhetett. Még ellenzéki képviselők, köztük gr. Károlyi Gábor is küldtek szerencse kívánatokat. — dr. Wekerle pénzügyminiszter expozícióját a legelismerőbbben emlékeznek meg a külföldi lapok is. Ép oly reális alapokon nyugszik az osztrák pénzügyminiszter dr. Steinback expozíciója is. Ily körülmények között remélhető, hogy programjuk egyik legfontosabb pontja: a valuta-szabályozás végre óhajtott megoldást nyer. — I. Károly, Württemberg királya okt. 7-én meghalt. Temetésén a németcsászár is jelen volt. Utódja unokaöccse II. Vilmos. — Parnett, az ipárt híres vezérének is a napokban tették örök nyugalomra. Eszméinek harcosai továbbra is fentartják a pártot az angol parlamentben. — A tisztánt. ev. ref. egyházmegyének is nagy gyászja van, Révész Bálint hírneves püspöke hosszas betegeskedése után elhunyt.

Maros-ludasi levél.

Tekintetes szerkesztő úr!

Tisztelettel kérem az alábbi soroknak becses lapjában leendő szives közléstét.

A maros-ludasi országgyűlési képviselő választó-kerület szabadelvű pártját, annak érdemes elnöke Begeth Sándor e hó 11-ére d. e. 11 órakor Maros-Ludason tartandó pártértekezletre hívta össze azon célból, hogy e kerület képviselője Miksa Elek a lefolyt ciklusról, illetve azon kifejtett tevékenységéről s politikai álláspontjáról a választóinak beszámoljon.

Mondott napon a párt mintegy hatvan tagja a „Társalkodó” helyiségében egybegyűlvén, azon megjelent képviselő Miksa Eleket lelkes éljenzéssel fogadta, ki is nyomban megkezdte nem épen nagyszabású és kevésbé hosszú de lényegében annál érdekesebb beszédét.

Mindenekelőtt azon a nép minden rétegében kinosan ható nagy consternatiót keltő merényletről emlékezett meg, mely Csehországban ő Felsőge személye ellen volt intézve, s mely veszélyből az isteni gondviselés folytán megszabadult, ez alattvalói hodólatlalt átérzett megemlékezést a jelenlevő tagok állva hallgatták meg.

Beszámolójában főleg a célba vett s a kormány által keresztül vinni szándékolt közigazgatás államosításáról beszélt hosszabban, kifejtette, hogy a reformot minden tekintetben a saját egyéni felfogásával és meggyőződésével mindig ellenkezőnek találta, s annak keresztülvitele meggátolása tekintetéből saját pártjával és annyiban collisioba jött, hogy a párt tagjai sorából kilépett, mely körülményt azon reményben hozza választói tudomására, hogy ez eljárását megbízói nem fogják kárhóztatni és úgy látszik, hogy a párttagok egyhanguan e kijelentést a saját maguk meggyőződésével összhangzónak találták.

Beszéde további folyamán érintette az államháztartás pénzügyi oldalát s kiemelte, hogy bár nem rohamos, de minden esetre észrevehető és fokozatos javulás jelei csalhatatlanul mutatkoznak.

Jelenlegi pénzügyminiszterünknek a pénzügyi helyzet fokozatos javítása körül kifejtett fáradozásait különösen hangsúlyozva, reámutat, hogy miért nem lehet nagyobb eredményeket e téren elérni, nem lehet ugyanis, mert a mindinkább fegyverkező európai nagy hatalmak országunkat is a fokozatos és a modern kor stratégiai haderő fejlesztésére és szaporítására mind nagyobb-nagyobb áldozatot követel, mely alól,

ha végmegsemmisülésnek, nemzeti létünkét kitenni nem akarjuk — kitérni absolute lehetetlen.

Áttérve a kisedóvási törvény életbe léptetésére — azt egy nagy állam fárju bölcséggel szerkesztett s következményeiben ugyan fontos és meszire kiható szerencsés alkotásnak találja, s mint a nép legalsó és legszegényebb osztálya érdekének előmozdítását látja benne garantírozva.

Még több tárgyat említett röviden, mint pl. az igazságügy, mezőgazdaság stb. terén észlelt momentumokról emlékezett meg, azonban e közben az idő is meglehetősen előre haladva — s gyengélkedő egészséggel bíró képviselőnk — választóinak további bizalmába való ajánlása mellett, beszédét bevégezte.

A képviselőt a jelenlevők élénken megéljenzették, mire a gyűlés széteszlott, hogy nemsokára az ezen alkalomra rendezett banquetten részt vegyenek, hol is jó hangulat, kitünő zene, s sűrű felköszöntők, de átkozottul rossz bor mellett merengtünk el a multak, keseregtünk a jelenen (van ok miértelég) s félve gondoltunk a jövőre.

k . . . n.

CSARNOK.

A r a b.

Néhány héttel ezelőtt felteszem magamban: nó, közelebből be fogok rándulni az alig négy óra járásnyi távolságra fekvő szomszéd városba, hogy én is lássak, halljak valamit, történi-e valami a nagy világon, vagy pedig mindenütt az az egyhangú élet úz most divatát, mint minő az én egyszerű falumban divik? Ugyis lesz, kibérlek egy egyesfogatu elég jó kinézésű karuczát, hanem a benne levő lovat tán nem is emlitem . . . utolsó volt ez minden szerkezetében: se fél szeme, se fél csipeje, se egy ép lába, foga? . . . az valósággal nincs egy is, hanem van e helyett oldalbordája elég, csak amugy mutatkoznak az éj sötétségében. Ugy husz-huszonegy éves lehetett, de biz én azt sem kérdeztem a kocsiától felvén, nehogy még annál is többet mondjon, mint a hogy én gondolom éveinek számát.

Utra készülök tehát, egész téliesen: sipkát teszek, téli kabátomat magamra veszem, szóval jól felöltözöm, mert az az északi szél, habár csak még október eleje van, olyan érzékenyül kezdett fujdógnálni, hogy szinte azt kell gondoljam: ez februárban is igen sok volna . . . Mehetünk Laczi! „Gyi!” kiált kocsisom vékony tenor hangon, mintha már is fázna. Hány óra instálom? Hat, Laczi! Rövid három negyed óra után kibontakozunk végre-valahára a falu tekervényes sötét utcáiból, s a mint tovább menve az éji homály még mind inkább kezd fejünk fölé nehezedni: egy kis domb tetejen egyszerre csak feltünik előttünk két alak. Haladunk a hogy lehet, nagyobb részt lassu lépésben, s egyszer csak utolérjük őket, hát megvannak állva, különben alig hiszem, hogy mi valaha utolérhettük volna őket azzal a lézengő előregült lóval, hacsak pihenőt nem tartnak. Egyiknek borszivarvég szikrázik kezében, alakja silány, hosszú, vékony lábai keskeny, válla, besett arcza, szakála egy-egy szál, bajusza semmi, orra pisze, arczszíne fekete életkora 22, 23 év lehet. A másik egy zömök, széles vállu, erőteljes, izmos és büszke magatartású csendőr, ki a másikat, mint rabot kíséri. A mint utél-érem csakhamar beszédbe elegyedem velök. Messzünnen jönnek? hová mennek? S ugyan miféle büntényt követett el ez a fiatal ember? kérdem még a csendőrtől. Egyik erdőben meggyilkolt egy asszonyt és elrabolta tőle valami 35 forintnyi pénzét.

A rab ezalatt lesittött fővel áll szekere mellett, úgy látszik a mély bánat szorongatja keblét, midőn egyszer nagyot sóhajtvá, így

kezdé beszédét: Szerencsétlen sorsra jutottam. Hanem, — közbe szólók — ha úgy tetszik, menjünk tovább! Én az útközepén, ök meg az út szélén haladunk párhuzamosan. Mondja csak, mi sodorta magát e szerencsétlen sorsba . . . rabló-gyilkosság? . . . Igen, a nyomor és inség! szól akadozó hangon; ez vitt engemet e gonosz tett elkövetésére. Apám és anyám — mintha könnyezni kezdene — korán, nagyon régen elhaltak . . . bár haltam volna meg én is velök! . . . Alig voltam 11—12 éves ekkor; azátán nem volt ki gondozzon, egészen magamra voltam hagyatva. Iskolába nem járhattam, jót nem tanulhattam, hányódtam, vetődtem egyik helyről a másikra, nagyobb részt az utcán töltöttem éjjelem, nappalomat.

Eleinte szinte egy évig voltam egy kovácsnál, de itt nem élhettem meg, durva bánásmóiban részesültem, gorombán bánt velem, habár tudta, hogy igazi árva vagyok, kinek se apja, se anyja, se pedig — ugyszólva — senkije sincs a földön. Innen tovább mentem, más gazdánál próbáltam szerencsét. Beállottam ugyanis egy más városban egy lakatoshoz, ekkor voltam 19—20 éves, s félvén, nehogy úgy járjak, mint az egyiptomi József négy hónap után megszőktem. Voltam . . . nó, maga sokat átélte; hát a katonaságot, hogy került ki? vágok közbe. Bár lehettem volna katona! megtörli kabátja ujjával homlokát, de annak sem voltam jó gyenge testalkatsam miatt. Úgyes ember kell katonának is! jegyzi meg ünérzetes büszkeséggel a csendőr, s hunyorit szemével felém. Milyen szépen kezdte ez a hold világitani, megis nézem hány óra lehet? Biz az mindjárt 11 óra, mondom a csendőrnök, hogy eltelt az idő . . . még estvéli 6 órakor elindultam volt N. N. küzségből . . . Szép is az katonaság, a ki szereti. Ha katona lehettem volna — szól a rab — most nem kellene tán, hogy engemet is kísérjenek egyik helységekből a másikba; annál kevésbé jutottam volna e szánandó helyzetbe, ha él apám vagy anyám . . . Isten nyugtassa szegényeket — mert ha élnek még őt — hat évig: lett volna nekem is egy kis szántóföldem egy kis kaszálom; azután idővel én is szereztem volna szorgalmas munkám után — mert sohasem voltam részeges, kártyás — legalább két gyenge igás marhát, egy kis hajlékot, hol meghuzsam magamot; szereztem volna később egyet — mást, a mi a háztartáshoz szükséges. minő pl. egy tehén, egy néhány juh, sertés, méh, tyúk . . . s később ha úgy tetszik nekem, meg is házósodhattam volna. Hát kinek jutott az a vagyon; mit maga emleget? kérdem megint tőle. Van egy leánytestvérem, valami öt évvel idősebb, mint én és annak ment minden a kezére. Azért, hogy én kénytelen voltam a háztól elmenni s munkám után keresni meg kenyereket: engemet később különösen miután férjhez ment — egészen kiosztottak férjével a birtokból, mi apámtól maradt. Ennek nem kell . . . ennek nincs esze, csak kering innen s tul; s ki is vitte, hogy semmit se kapjak, pedig nekem is jól fogott volna.

Se baj! — megvakarja fejét, fülne az ég felé . . . egy halállal tartozom ugyanis, nem bánom, ha most meghalok is! Biz ezért a tényiért kap is egy néhányévi büntönt, csak épen ki ne végezzék: arra kérje Istent . . . Ezzel a rab hallgat s földre szegzett szemekkel szedi egyre lábát, nyomban követi őt a csendőr, én meg megköszönve a szivélyes szorakozást: éj-fél után két órakor behajtatok egy vendéglőbe.

Igy lett nekem is a négy óra járásnyi utból nyolcz óra; szerencséjére volt, s úgy hiszem öröme is e discursus az előregült lónak, legalább melegeu nem ivott: de a kocsi, a mint a szekeren összegörbült posztójából ki egyenesedik s megfázott fülét megsurolja, mintha meg is unta volna a hosszú utat, így kiált fel: hála Istennek, hogy egyszer itt vagyunk!

Én pedig utamban valami különöst sem nem láttam, sem nem hallottam; mert, hogy sokan vannak nyomorultak: azt otthon is tudtam; valamint azt is, hogy sok szerencsétlen ember van a világon.

Bartha Albert.

